

สิทธิในไม้หวงห้ามนอกเขตป่า

Rights in Reserved Timber Species Outside the Forest Areas

บุญชนะ ยี่สารพัฒน์¹ และ เชิดวงศ์ บัวเบิก²

BoonchanaYeesarapat¹ and CherwongBuaberg²

บทคัดย่อ

ป่าไม้ถือว่าเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีผลเกี่ยวเนื่องต่อทรัพยากรธรรมชาติอย่างอื่นซึ่งมีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชน หากพื้นที่ป่าไม้ของชาติลดน้อยลงย่อมมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ปัจจุบันแนวโน้มพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย ได้ลดต่ำลงทุกปี โดยต่ำกว่าเป้าหมายตามนโยบายป่าไม้แห่งชาติ คือร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ ซึ่งภาครัฐโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พยายามวางมาตรการในอนุรักษ์ ป้องกันรักษาพื้นที่ป่าไม้ที่คงเหลืออยู่ให้คงไว้ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้ประชาชนช่วยกันปลูกฟื้นฟูป่าในท้องที่ของรัฐในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการส่งเสริมให้เอกชนปลูกต้นไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในที่ดินของเอกชนด้วยอันเป็นการช่วยเพิ่มพื้นที่สีเขียว โดยผืนป่าของเอกชนอีกทางหนึ่ง

มาตรการที่รัฐบาลออกมาเพื่อเสริมประสิทธิภาพในการอนุรักษ์ รักษาพื้นที่สีเขียวอีกทางหนึ่ง คือ ได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับที่ 106/2557 ลงวันที่ 21 กรกฎาคม พุทธศักราช 2557 เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ซึ่งเดิมตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มีชนิดไม้เพียงสองชนิดคือ ไม้สัก และ ไม้ยาง ไม่ว่าจะขึ้นอยู่ที่ใดให้ถือว่าเป็นไม้หวงห้าม แต่ตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับดังกล่าว ได้มีการแก้ไข เพิ่มเติมให้มีชนิดไม้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอีก ซึ่งแม้ว่าไม้ชนิดดังกล่าว จะขึ้นอยู่ที่ดินกรรมสิทธิ์ที่มีโฉนดที่ดินของเอกชน ก็ต้องถือว่าเป็นไม้หวงห้าม ต้องได้รับการอนุญาตจากทางราชการโดยชนิดไม้ที่เพิ่มขึ้นอีก คือไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้โอเมง ไม้พยุงเกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้พยุง ไม้กระชิก ไม้กระชิบ ไม้พะยูน ไม้หมากพลูตึกแดน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้โอเฒ่า และไม้เก็ดเขาควาย โดยไม้ชนิดดังกล่าว ไม่ว่าจะขึ้นอยู่ที่ใดในราชอาณาจักรเป็นไม้หวงห้าม ประเภท ก.

ดังนั้น การกำหนดให้ไม้ชนิดดังกล่าวเป็นไม้หวงห้าม ซึ่งการทำไม้ การตัดไม้ จะต้องได้รับการอนุญาตจากทางราชการเห็นว่า เป็นนโยบายและมาตรการที่เหมาะสม ไม่สอดคล้องกับหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะป่าไม้ ต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ จึงจะก่อให้เกิดแรงบันดาลใจ ลงทุนลงแรงสร้างป่าโดยการปลูก บำรุง ดูแลรักษา จัดการโดยเอกชนนอกจากนั้นแล้ว มาตรการดังกล่าวไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน หลักการสิทธิพลเมือง หลักการสิทธิในทรัพย์สิน หลักกรรมสิทธิ์ และหลักการเรื่องสิทธิในทรัพย์สินส่วนควบซึ่งไม่ก่อให้เกิดความรักหวงแหน หรือแรงจูงใจต่อต้านไม่ในการที่จะปลูก บำรุงรักษา บริหารจัดการเพราะคิดว่าต้นไม้ที่ขึ้นจากกลายเป็นไม้หวงห้ามของรัฐ ทั้งการขออนุญาตตัดไม้ดังกล่าวก็มีกระบวนการทางกฎหมาย ระเบียบ และขั้นตอนที่ยุงยากและล่าช้า ดังนั้น มาตรการดังกล่าวอาจเป็นอุปสรรคต่อการสร้างแรงจูงใจในการปลูกป่าและการบริหารจัดการป่าโดยเอกชนซึ่งจะทำให้การเพิ่มพื้นที่ป่าโดยเอกชนไม่บรรลุเป้าหมาย

คำสำคัญ: สิทธิ, ไม้หวงห้ามนอกเขตป่า, ป่า

Abstract

Forests are natural resources accordingly affecting other kinds of natural resources in which being valuable things and also providing the great worth and use to Thailand and Thai people. When the forest areas have gradually been decreasing, impacts to secure sustainable livelihoods will be occurred. Currently a total forest area tends to be reduced every year. Currently the protection and restoration of protected areas and stopping encroachment and destruction of forest resources is an important policy of the Government. A

¹ บุญชนะ ยี่สารพัฒน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² เชิดวงศ์บัวเบิก อาจารย์คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

target for **reclamation of forest land** has been set at an estimated forest cover of 40% of a total land area of Thailand. Government sectors rendered reservation regulations to prevent and protect to maintain the forest meanwhile to help enhance the people in each area to plant and recover the forest areas and the non-government sectors to plant the valuable timber in their own lands to fulfill the evergreen lands of Thailand.

The Announcement of the National Council for Peace and Order (NCPO) No. 106/2557, 21st July, 2014, has recently been legislated to execute the regulations and measurements for preservation the evergreen lands following the Forestry Act B.E. 2484 (1941) and its latest amendment that declared only two reserved timber species: Teaks and Dipterocarps (in Thai called *yang - resin*). These two species of timber were strictly reserved wherever they grown up. However, under NCPO, the measurements have been amended to accrue the timber species to be more reserved even though they have probably been grown inside the private sectors' lands. These other newly reserved timber species were as follows: hing-Chung, Ged-Daeng, E-Meng, Payoong-Glaeb, Krapee, Daeng-Chin, Kayoong, Krasik, Krasib, Payoong, Makplu-Taktaen, Krapee-Kaokwai, Ged-Dum, E-Thao, and Ged-Kaokwai. These species will be determined as the first forbidden rank of reservation.

According to the determination of these timber types as reserved, the logging and forestry are officially necessary to ask for the permission from the government sectors. By this, the government policy and inappropriate measures will inconsistently manipulate the people with implementation to be expedited. Considering natural resources administration and management, the process of the locals' participation in each area is required to conform the activities to help raise the motivation, restoration, reclamation from the private sectors. Besides, the measures as mentioned were not congruent with the relevant principles such as human rights, fundamental rights of people, rights of property, ownership or titles, and coexisting component part rights. In addition, this will not cause and produce the effective sense of belonging or motivation for maintenance and administration and management. Main reasons were complicated and delayed process of laws, regulations and procedures about asking permission to deal with the reserved timber. The people would think that such species of timber were still reserved. So these measures likely were the obstacles and problems to increase trees in the preserved forests and the natural resources administration and management of the private sectors would not reach their goals.

Keywords: rights, reserved timber species outside of the forest areas

บทนำ

เนื่องจากทรัพยากรป่าไม้เป็นทรัพยากร ธรรมชาติที่ถือว่ามีความสำคัญ ซึ่งมีความสัมพันธ์ในระบบนิเวศน์ และมีผลเกื้อกูลต่อทรัพยากร ธรรมชาติ อื่นๆ เช่นดิน น้ำ อากาศ สัตว์ป่า ความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น และมีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตในโลกนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งมนุษย์ เพราะเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มนุษย์นำมาใช้ในชีวิตรประจำวัน แต่เนื่องจากระยะที่ผ่านมาถึงปัจจุบันมีการใช้ทรัพยากรดังกล่าวอย่างฟุ่มเฟือยจนทำให้ทรัพยากรป่าไม้ลดลงอย่างมาก และก่อให้เกิดความไม่สมดุลในระบบนิเวศน์ ก่อให้เกิดความเสียหายตามมานับประการ

ในปี พ.ศ. 2504 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าประมาณ 171.00 ล้านไร่ หรือประมาณ 53.30% ของพื้นที่ประเทศ แต่

ในปี พ.ศ. 2549 พื้นที่ป่าลดลงเหลือเพียงประมาณ 30.92 % ของพื้นที่ประเทศ กรมป่าไม้ร่วมกับคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สํารวจพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย ตั้งแต่วันที่ 24 เม.ย.-31 ธ.ค.2556 พบว่าพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยเหลือเพียง 102,120,417.98 ไร่ หรือร้อยละ 31.57 ของพื้นที่ประเทศเท่านั้น (ไทยรัฐออนไลน์. 2559 : เว็บไซค์) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่รัฐต้องเร่งในการอนุรักษ์ผืนป่าที่คงเหลืออยู่และทำการปลูกฟื้นฟูสภาพพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมพร้อมทั้งส่งเสริมให้เอกชนทำการปลูกต้นไม้ในที่ดินของตนเองทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ครบตามเป้าหมาย คือร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ มาตรการทางกฎหมายของรัฐที่นำมาใช้ก็เป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญอย่างหนึ่งที่จะอนุรักษ์ อนุรักษ์รักษาไว้ซึ่งทรัพยากรป่าไม้ ทั้งนี้เพื่อรักษาป่าไม้และคุ้มครองสภาพแวดล้อมให้มีสภาพที่ดี

และคงอยู่ถึงรุ่นลูกหลานต่อไปแต่ขณะเดียวกันรัฐก็ต้องคำนึงถึงสิทธิพื้นฐานของประชาชนสิทธิในทรัพย์สิน สิทธิในกรรมสิทธิ์เพื่อคุ้มครองประชาชนด้วยกล่าวคือ ให้มีสิทธิในกรรมสิทธิ์อย่างสมบูรณ์ด้วยเพราะจะทำให้ประชาชนเกิดความรัก ห่วงแหนเพียรพยายาม มุ่งมั่นในการจัดการบำรุงรักษา เกิดการแข่งขันโดยเสรีมีแรงบันดาลใจในความมีกรรมสิทธิ์มีจินตนาการมองเห็นผลที่จะได้ ผลที่จะเป็นที่จะตามมาก่อให้เกิดเป็นพลังให้สร้างสรรค์ผลผลิตออกมาตามความต้องการตลาดอย่างมีคุณภาพ

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดสิทธิมนุษยชนได้พัฒนาจากแนวคิดของสิทธิตามกฎหมายธรรมชาติ ซึ่งจอนห์ล็อก ได้วางแนวทางทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติไว้ว่ามนุษย์เป็นเจ้าของสิทธิในทรัพย์สินมาตั้งแต่โบราณถือว่าสิทธิในทรัพย์สินเป็นสาระสำคัญประการหนึ่งของความเป็นมนุษย์ที่ไม่อาจพรากไปเสียได้และเป็นเรื่องที่ไม่ได้ขยี้ขยาด (บุญศรีมีวงศ์อุโฆษ. 2535: 41) ต่อมาได้มีการต่อสู้ในเรื่องสิทธิมนุษยชนหลายด้านมีการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้นเพื่อรักษาสันติภาพเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและธำรงไว้ซึ่งสิทธิมนุษยชน และต่อมา สหประชาชาติได้มีการพัฒนาให้มีปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) เป็นข้อตกลงร่วมกัน โดยได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในเรื่องสิทธิมนุษยชนเรียกร้องต้องการความมั่นคงของมนุษย์ทั้งหมดให้มีสิทธิในชีวิต ร่างกายสิทธิทางเศรษฐกิจ สิทธิทางสังคม สิทธิทางวัฒนธรรมแม้กระทั่งสิทธิในทรัพย์สินด้วยเห็นได้จากเรื่องสิทธิในทรัพย์สินปรากฏอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (Universal Declaration of Human Rights) มีหลักว่าทุกคนมีสิทธิที่จะเป็นเจ้าของทรัพย์สินโดยลำพังตนเอง และโดยร่วมกับผู้อื่นบุคคลใดๆ จะถูกริบทรัพย์สินโดยพลการไม่ได้

ประเทศไทยได้ยอมรับหลักการปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิในทรัพย์สิน โดยได้นำหลักการดังกล่าวมาปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 แต่เนื่องจากปัจจุบัน ขณะเขียนบทความ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกำลังจัดทำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า หลักการของรัฐธรรมนูญที่ร่างขึ้นใหม่ในเรื่องสิทธิในทรัพย์สิน ก็คงไม่มีการเปลี่ยนแปลงหลักการไปจากเดิมมากนักดังนั้นจึงขอพิจารณาวิเคราะห์จากบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. 2550 ซึ่งจะเห็นได้ว่าได้บัญญัติรับรอง คุ้มครองเกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ ของปวงชนชาวไทยไว้กล่าวคือศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับ

ความคุ้มครอง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 4 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง) ซึ่งการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 26 การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้)

นอกจากเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แล้วตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติรับรองคุ้มครองเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินของประชาชนชาวไทย โดยสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครองขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติการสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 41 สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ) ดังนั้นการที่รัฐจะดำเนินการเพื่อการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 29 วรรคแรกการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้น มิได้) การที่ทางราชการจะจำกัด ตัดทอน ลิดรอนสิทธิในทรัพย์สินของประชาชนต้องมีกฎหมายให้อำนาจให้ดำเนินการได้การที่ทางราชการจะอาศัยอำนาจทางปกครองทำการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะกิจการของรัฐเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค การอันจำเป็นในการป้องกันประเทศการได้มา ซึ่งทรัพยากร ธรรมชาติการผังเมือง การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมการพัฒนาการเกษตรหรือการอุตสาหกรรม การปฏิรูปที่ดิน การอนุรักษ์โบราณสถานและแหล่งทางประวัติศาสตร์หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับเสียหายในการเวนคืนนั้นซึ่งการกำหนดค่าทดแทนดังกล่าวต้องกำหนดให้อย่าง

เป็นธรรม โดยคำนึงถึงราคาซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาด การได้มาสภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ความเสียหายของผู้ถูกเวนคืนประโยชน์ที่รัฐและผู้ถูกเวนคืนได้รับจากการใช้สอยอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนการดำเนินการดังกล่าวนั้น ต้องระบุนิติบุคคลแห่งการเวนคืนและกำหนดระยะเวลาการเข้าใช้ อสังหาริมทรัพย์ไว้ให้ชัดเจน ถ้ามิได้ใช้เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนดดังกล่าว ต้องคืนให้แก่เจ้าของเดิมหรือทายาท (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 42)

แนวคิดและหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของไทยเกี่ยวกับสิทธิในไม่หวงห้ามนอกเขตป่า มีดังนี้

1. กรรมสิทธิในทรัพย์สิน

นอกจากมนุษย์ต้องการมีสิทธิในชีวิต ร่างกายของตน ซึ่งเป็นสิทธิติดตัวมาแต่เกิดแล้ว สิทธิที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ สิทธิในทรัพย์สิน เพราะมนุษย์ย่อมเกิดความรัก ความหวงแหนในทรัพย์สิน หากมีการแย่งชิง เข้ามาบุกรุก ละเมิดจากบุคคลอื่นย่อมอาจมีการขัดขวาง ต่อสู้ป้องกันรักษาสิทธิ หรือแม้กระทั่งมีการทำร้ายจนเป็นอันตรายต่อร่างกาย หรือชีวิตก็ได้ ดังนั้น ทรัพย์สินที่เป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ เช่น ที่ดินและทรัพย์สินที่เกี่ยวกับที่ดิน เป็นต้น

ที่ดินเป็นทรัพย์สินอันมีค่าที่ทุกคนหวงแหนเป็นพื้นฐานของครอบครัวและประเทศชาติ เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์สำหรับใช้เพื่ออยู่อาศัย และเพื่อประโยชน์อื่น ๆ (วิชญ์ บาคาล. 2557 : 70) ที่ดินหมายความว่าพื้นดินทั่วไปและหมายความรวมถึงภูเขา ห้วยหนอง คลอง บึงบาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลด้วย (ประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา 1) ที่ดินเป็นอสังหาริมทรัพย์ชนิดหนึ่งซึ่งพิจารณาได้จากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้มีคำนิยามความหมาย ให้ที่ดินเป็นอสังหาริมทรัพย์ชนิดหนึ่ง (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 139 อสังหาริมทรัพย์ หมายความว่า ที่ดินและทรัพย์สินติดอยู่กับที่ดินมีลักษณะเป็นการถาวรหรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินนั้น และหมายความรวมถึงทรัพย์สินติดอยู่กับที่ดิน หรือทรัพย์สินติดอยู่กับที่ดินหรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินนั้นด้วย) ในทางกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินที่ดินคือ อาณาเขตบนพื้นผิวโลกอันจะพึงกำหนดนับได้ด้วยการวัดส่วน กว้าง ยาวแต่ไม่รวมถึงดินที่ขุดขึ้นมาจากพื้นดินแล้วเพราะดินที่ขุดขึ้นมาแล้ว ย่อมเป็นสังหาริมทรัพย์ ส่วนที่ดิน ตามประมวลกฎหมายที่ดินหมายถึงพื้นที่ดินทั่วไป รวมถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลด้วย (วิชญ์ บาคาล. 2557 : 64)

หลักกฎหมายไทยเกี่ยวกับเรื่องสิทธิในที่ดิน ได้แบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือสิทธิครอบครอง กับกรรมสิทธิ์ พัฒนา

มาคล้ายหลักกฎหมายเรื่องดังกล่าวของโรมันครอบครองหรือการครอบครองนั้นเป็นเรื่องสิทธิของกรียาอาการ ที่บุคคลหนึ่งเข้ายึดถือทรัพย์สินหรือทรัพย์สินอย่างหนึ่งโดยหวงกันไว้เพื่อประโยชน์ของตน แต่สิทธิครอบครอง นั้นเป็นสิทธิที่เกิดขึ้นทั้งที่เป็นตามความเป็นจริงอันเป็นผลจากการเข้ายึดถือทรัพย์สินหรือทรัพย์สินอย่างหนึ่งหรือเกิดขึ้นจากการที่มีกฎหมายรับรองอีกอย่างหนึ่งและในกรณีหลังนี้แม้ว่าบุคคลที่มีสิทธิครอบครองอยู่ตามกฎหมาย แต่ทรัพย์สินหรือทรัพย์สินนั้นอยู่ในการยึดถือของผู้อื่นก็ได้ผู้มีสิทธิครอบครองจึงไม่จำเป็นต้องมีทรัพย์สินหรือทรัพย์สินอยู่ในการยึดถือของตนอยู่ตลอดเวลา เพราะอาจจะให้ผู้อื่นครอบครองหรือยึดถือแทนได้ (ศรีราชา เจริญพาณิชย์. 2557: 233)

ในส่วนสิทธิครอบครองเป็นทรัพย์สินสิทธิประเภทหนึ่ง ที่บัญญัติอยู่ใน ป.พ.บ.รพพ 4 ตามมาตรา 1367 สิทธิครอบครอง ก็คือสิทธิที่จะยึดถือทรัพย์สินไว้เพื่อตนสิทธิครอบครองเป็นสิทธิที่ใหญ่รองจากกรรมสิทธิ์เจ้าของสิทธิครอบครองมีอำนาจใช้สอยทรัพย์สินให้ปลดเปลื้องการรบกวนการครอบครอง เรียกเอาคืนซึ่งการครอบครอง ได้ดอกผล ฯลฯ เช่นเดียวกับเจ้าของกรรมสิทธิ์ (สมจิตร์ทองศรี. 2557:213)

สำหรับในเรื่องสิทธิในที่ดินประเภทกรรมสิทธิ์ ความหมายหลัก มุ่งไปยังอสังหาริมทรัพย์ หรือที่ดินซึ่งคือวัตถุเริ่มแรกแห่งกรรมสิทธิ์และการรับรองสิทธิในที่ดินยังเป็นที่มาของประวัติศาสตร์ของการรับรองหลักกรรมสิทธิ์อีกด้วยกรรมสิทธิ์คือ ความเป็นเจ้าของในวัตถุที่เรียกว่าทรัพย์สินเนื้อหาของความเป็นเจ้าของก็คือสามารถใช้สอย จำหน่าย ติดตาม ขอคืน หรือขัดขวางไม่ให้คนอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องกับรวมทั้งทำลายทรัพย์สินนั้นเสียเองก็ได้ (สมยศ เชื้อไทย. 2540 : 129.) ซึ่งสอดคล้องกับหลักตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยได้ปรากฏหลักดังกล่าวอยู่ใน มาตรา 1336 (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 ภายในบังคับแห่งกฎหมาย เจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิใช้สอยและจำหน่ายทรัพย์สินของตนและได้ซึ่งดอกผลแห่งทรัพย์สินนั้น กับทั้งมีสิทธิติดตามและเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของตนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้ และมีสิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย)

กรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครอง เหมือนกันที่ผู้ครอบครองต่างก็มีความเป็นเจ้าของเสมอภาคกันสามารถใช้ประโยชน์ในที่ดินสามารถจำหน่าย จ่าย โอน เช่า ซื้อขายให้ โอนมรดก ฯลฯ และมีสิทธิได้ซึ่งดอกผลตลอดทั้งมีสิทธิที่จะปกป้องคุ้มครอง เป็นต้น ได้เหมือนกัน (ศิริ เกลวสินสุขศรี .2531 : 36) ข้อแตกต่างระหว่างกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครอง คือ ชนิดของเอกสารสิทธิกรรมสิทธิ์เอกสารสิทธิ คือ โฉนดที่ดิน โฉนดแผนที่ โฉนดตราจองตราจองที่ตราว่า “ได้ทำประโยชน์แล้ว” เท่านั้น แต่เฉพาะที่บ้านที่สวน ตามกฎหมายและหมายลักษณะเบ็ดเสร็จ

บทที่ 42 แม้ยังมีได้รับโฉนดที่ดินบุคคล ผู้เป็นเจ้าของย่อมมีกรรมสิทธิ์ (เสนีย์ปราโมช, ม.ร.ว. 2521 : 39) ส่วนสิทธิครอบครองคือที่ดินที่ไม่มีหลักฐานโฉนดที่ดิน แต่มีเอกสารสิทธิ์ เช่น ส.ค.1 ใบจองน.ส.3 , น.ส.3 ก. , น.ส.3 ข. หรือแบบหมายเลข3

2. ส่วนควบของทรัพย์สิน

ในแผนกรรมสิทธิ์ของผู้มีโฉนดที่ดินผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์มีสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 ดังนั้นย่อมมีสิทธิเด็ดขาดในที่ดินแปลงนั้น อย่างไรก็ตามในโฉนดที่ดินซึ่งมีกรรมสิทธิ์นั้นอาจมีสิ่งปลูกสร้าง หรือสิ่งอย่างอื่นขึ้นอยู่ด้วย เช่น ตัวบ้าน ห้องครัว ต้นไม้ยืนต้น ฯลฯถือว่าเป็นส่วนควบของทรัพย์สินคือเป็นส่วนควบของที่ดินกล่าว เพราะเป็นส่วนซึ่งโดยสภาพแห่งทรัพย์สินหรือโดยจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่นเป็นสาระสำคัญในความเป็นอยู่ของทรัพย์สินนั้น และไม่อาจแยกจากกันได้นอกจากจะทำลาย ทำให้บุบสลาย หรือทำให้ทรัพย์สินนั้นเปลี่ยนแปลงรูปทรงหรือสภาพไป (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 144 ส่วนควบของทรัพย์สิน หมายความว่า ส่วนซึ่งโดยสภาพแห่งทรัพย์สินหรือโดยจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่นเป็นสาระสำคัญในความเป็นอยู่ของทรัพย์สินนั้น และไม่อาจแยกจากกันได้นอกจากจะทำลาย ทำให้บุบสลาย หรือทำให้ทรัพย์สินนั้นเปลี่ยนแปลงรูปทรงหรือสภาพไป) กฎหมายกำหนดให้ผู้ใดเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้นเป็นเจ้าของส่วนควบด้วย (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 144 วรรค 2 เจ้าของทรัพย์สินย่อมมีกรรมสิทธิ์ในส่วนควบของทรัพย์สินนั้น) ตัวอย่างซึ่งเคยมีคำพิพากษาของศาลฎีกาตัดสินไว้เช่น บ้านเป็นส่วนควบของที่ดิน (ฎ.819/2493, ฎ.648/2506, ฎ. 8028/2544) ครัวเป็นส่วนควบของตัวเรือน (ฎ. 86 / 2493) ตัวถังรถยนต์เป็นส่วนควบของรถยนต์ (ฎ. 1816 / 2511)

3. ไม้ยืนต้นเป็นส่วนควบของที่ดิน

โดยที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติหลักการเกี่ยวกับการได้ส่วนควบของที่ดินไว้แน่ชัดลงไปอีก คือมาตรา 145 บัญญัติว่า ไม้ยืนต้นเป็นส่วนควบกับที่ดินที่ไม้นั้นขึ้นอยู่ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 145 ไม้ยืนต้นเป็นส่วนควบกับที่ดินที่ไม้นั้นขึ้นอยู่) ตัวอย่างเช่นเรามีที่ดินกรรมสิทธิ์ มีโฉนดที่ดิน เนื้อที่ 5 ไร่ เราย่อมมีกรรมสิทธิ์สมบูรณ์ในที่ดินแปลงนั้น นอกจากนั้นยังมีสิทธิรวมไปถึงสิทธิในต้นไม้ยืนต้นที่ขึ้นอยู่ด้วย เช่นไม้ประดู่ ไม้แดง ไม้มะค่า ไม้หว้า ไม้พลวง ไม้รัง ซึ่งถือว่าเป็นทรัพย์สินส่วนควบของที่ดินแปลงนั้นๆ เว้นแต่มีกฎหมายเฉพาะเช่น พ.ร.บ. ป่าไม้ พ.ศ.2484 บัญญัติจำกัดสิทธิของประชาชนไว้เป็นการเฉพาะต่างหากแต่อย่างไรก็ตามพวกไม้ล้มลุกหรือธัญชาติอื่นจะเก็บเกี่ยวรวงผลได้คราว

หนึ่งหรือหลายคราวต่อไปไม่เป็นส่วนควบกับที่ดิน(ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 145 วรรค 2 ไม้ล้มลุกหรือธัญชาติอื่นจะเก็บเกี่ยวรวงผลได้คราวหนึ่งหรือหลายคราวต่อไปไม่เป็นส่วนควบกับที่ดิน) ตัวอย่าง เช่น ข้าว ข้าวโพดฝักกาด ผักชีหอม เป็นต้น

อธิบายได้ว่าโดยหลักทั่วไปต้นไม้ยืนต้นชนิด

ต่างๆในที่ดินที่มีโฉนดที่ดิน ถือว่า เป็นทรัพย์สินส่วนควบ เจ้าของกรรมสิทธิ์ ดังนั้น ย่อมมีสิทธิโดยสมบูรณ์แบบผู้กรรมสิทธิ์สามารถใช้สอย จำหน่าย ติดตาม เอาคืน หรือขัดขวางไม่ให้คนอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้น เช่น ตัดทำลาย เผาทิ้งเสียเองก็ถึงแม้ต้นไม้ที่ขึ้นอยู่ในที่ดินแปลงนั้นจะมีชื่อฟ้องตรงกันกับชื่อไม้หวงห้ามในป่า ตามพระราชบัญญัติ ป่าไม้ พ.ศ. 2484 เพราะพระราชบัญญัติ ป่าไม้ห้ามคุ้มครองไม้หวงห้ามเฉพาะไม้อื่น “ป่า” เท่านั้นมิได้มีเจตนารมณ์คุ้มครองไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์ของประชาชนแต่อย่างใดซึ่งจะพิจารณาได้จากคำนิยาม ของคำว่าป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484 “ป่า” หมายความว่าที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน (พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484 มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้ (1) “ป่า” หมายความว่าที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน) ในการที่จะได้รับอนุญาตให้ไม่ในป่าหากเป็นไม้หวงห้ามธรรมดา (ไม้หวงห้ามประเภท ก.ไม้หวงห้ามธรรมดา) เช่น ไม้แดง ไม้พลวง ไม้เต็ง เป็นต้นการทำไม้จะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือได้รับสัมปทานส่วนไม่มีค่าหายากหรือไม้ที่ควรสงวนซึ่งไม่อนุญาตให้ทำไม้ (เรียกว่าไม้ประเภท ข) เช่น ไม้มะเกลือ ไม้กฤษณา ไม้แสลงโทน ไม้แสลงใจ เป็นต้น ซึ่งไม่อนุญาตให้ทำไม้เว้นแต่รัฐมนตรีจะได้อนุญาตในกรณีพิเศษ (พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484 มาตรา 6 ไม้หวงห้ามมีสองประเภท คือประเภท ก.ไม้หวงห้ามธรรมดาได้แก่ไม้ซึ่งการทำไม้จะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือได้รับสัมปทานตามความในพระราชบัญญัตินี้ประเภท ข. ไม้หวงห้ามพิเศษ ได้แก่ไม้หายากหรือไม้ที่ควรสงวนซึ่งไม่อนุญาตให้ทำไม้เว้นแต่รัฐมนตรีจะได้อนุญาตในกรณีพิเศษ) อย่างไรก็ตามการที่จะกำหนดให้ไม้ชนิดอื่นในป่าจะเป็นไม้หวงห้ามประเภทใดให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกาทั้งนี้ รวมทั้งการเพิ่มเติม เพิกถอนเปลี่ยนแปลงด้วย (พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 7)

4. ไม้หวงห้ามนอกเขตป่า

ตามที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าพระราชบัญญัติ ป่าไม้ พ.ศ.2484 มุ่งรักษา คุ้มครอง ควบคุมไม้ในป่าเป็นหลัก (พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้ (1) “ป่า” หมายความว่าที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน) แต่มีชนิดไม้เพียงไม่กี่

ชนิดเท่านั้นที่พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484 ก้าวล่วงล้ำเข้าไปในแดนกรรมสิทธิ์ของประชาชนและกำหนดให้เป็นไม้หวงห้าม อาจจะเนื่องมาจากรัฐมองเห็นว่าทรัพยากรป่าไม้นั้น หากมีการทำลายลงไปแล้ว การปลูก หรือ ฟื้นฟูให้มีการเจริญเติบโตของต้นไม้ต้องใช้เวลาหลายปีบางชนิดอาจเป็นร้อยปี ดังนั้น รัฐจึงได้ก้าวล่วงสิทธิเข้าไปจำกัดสิทธิในต้นไม้ของประชาชนในแดนกรรมสิทธิ์สำหรับไม้ชนิดสำคัญ ที่มีค่าสูงบางชนิดเท่านั้น ซึ่งแม้ต้นไม้เหล่านั้น จะอยู่ในโฉนดที่ดินกรรมสิทธิ์ก็ถูกสิทธิครอบครองจำกัดสิทธิโดยต้องขอรับการอนุญาตจากทางราชการก่อนนำไปใช้สอยหากไม่ปฏิบัติตามอาจมีโทษตามกฎหมายซึ่งกำหนดอัตราโทษไว้ค่อนข้างสูงเพราะถือว่าเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของชาติ

เดิมการจัดสิทธิในสิทธิไม้ที่ขึ้นอยู่ในที่ดินมีกรรมสิทธิ์ที่มีโฉนดที่ดินของประชาชน จะปรากฏอยู่ใน พระราชบัญญัติ ป่าไม้ พ.ศ. 2484 ทั่วควบคุมไม้ทุกชนิดที่เป็นทรัพย์สินส่วนบุคคลของที่ดินกรรมสิทธิ์ไม่ว่ารัฐคงจำกัดการใช้กรรมสิทธิ์เฉพาะไม้เพียง 2 ชนิด คือไม้สักและไม้ยาง เท่านั้น (พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 7 ไม้สักและไม้ยางทั่วไปในราชอาณาจักรไม่ว่าจะขึ้นอยู่ที่ใดเป็นไม้หวงห้ามประเภท ก. ไม้ชนิดอื่นในป่าจะให้เป็นไม้หวงห้ามประเภทใดให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกาการเพิ่มเติมหรือเพิกถอนชนิดไม้หรือเปลี่ยนแปลงประเภทไม้หวงห้ามที่ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดไว้แล้วก็ดี หรือจะกำหนดไม้ชนิดใดเป็นไม้หวงห้ามประเภทใดขึ้นในท้องที่ใด นอกจากท้องที่ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนด ตามความในมาตราก่อนแล้วนั้นก็ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกาพระราชกฤษฎีกาซึ่งตราขึ้นตามความในวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้ใช้บังคับได้เมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา) หมายความว่าพระราชบัญญัติ ป่าไม้ พ.ศ. 2484 ได้ตามเข้าไปควบคุมไม้ที่ขึ้นอยู่ในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์ของประชาชนเพียงเฉพาะไม้สัก และ ไม้ยาง เท่านั้นที่ต้องขอรับการอนุญาตจากทางราชการก่อน ส่วนไม้ชนิดอื่นในที่ดินกรรมสิทธิ์ แม้จะมีชื่อพ้องตรงกับชื่อไม้หวงห้ามในพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้ามก็ไม่อยู่ในความควบคุมของพระราชบัญญัติ ป่าไม้ พ.ศ.2484 แต่อย่างใดกล่าวคือต้นไม้ชนิดที่ขึ้นอยู่ในที่ดินกรรมสิทธิ์ หากเป็นไม้ชนิดอื่นๆ นอกจากไม้สัก และ ไม้ยาง ไม่ถือว่าเป็นไม้หวงห้ามตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484 ไม่จำเป็นต้องขอรับการอนุญาตจากทางราชการแต่อย่างใดผู้มีกรรมสิทธิ์ย่อมสามารถตัดฟัน แปรรูป ใช้สอย หรือแม้ทำลายได้อย่างเสรี ตามหลักการในเรื่อง กรรมสิทธิ์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336

ผลการวิจัย

เนื่องระยะหลังที่ผ่านมามีปัญหาการลักลอบตัดไม้ และการจำหน่ายไม้ โดยเฉพาะปัญหาการตัด การค้าไม้พยูงอย่างรุนแรงไม่ดังกล่าว่ามีราคาสูงเป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศจีน ต่อมาในปี 2557 ภายหลังจากการรัฐประหาร ได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับที่ 106/2557 ลงวันที่ 21 กรกฎาคม พุทธศักราช 2557 เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้ชนิดไม้ที่แม้จะขึ้นอยู่ในที่ดินกรรมสิทธิ์ที่มีโฉนดที่ดินก็ต้องถือว่าเป็นไม้หวงห้าม ต้องได้รับการอนุญาตจากทางราชการเพิ่มขึ้นอีกคือไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้โอเม็ง ไม้พยูงกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ชะยง ไม้กระชิก ไม้กระชิบ ไม้พะยุง ไม้หมากพลูดักแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้โอเม็ง และไม้เก็ดเขาควาย ไม่ว่าจะขึ้นอยู่ที่ใดในราชอาณาจักร เป็นไม้หวงห้ามประเภท ก. ไม้ชนิดอื่นในป่าจะให้เป็นไม้หวงห้ามประเภทใด ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา” (ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับที่ 106/2557 ลงวันที่ 21 กรกฎาคม พุทธศักราช 2557 เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ มาตรา 7 ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้โอเม็ง ไม้พยูงกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ชะยง ไม้กระชิก ไม้กระชิบ ไม้พะยุง ไม้หมากพลูดักแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้โอเม็ง และไม้เก็ดเขาควาย ไม่ว่าจะขึ้นอยู่ที่ใดในราชอาณาจักร เป็นไม้หวงห้ามประเภท ก. ไม้ชนิดอื่นในป่าจะให้เป็นไม้หวงห้ามประเภทใด ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา”)

ผลของการแก้ไขเพิ่มเติมเพิ่มชนิดไม้ ดังกล่าวให้เป็นไม้หวงห้ามมากหลายชนิดเพิ่มขึ้น เหตุผลของฝ่ายรัฐอาจจะมีมุมมองข้อดีในด้านการอนุรักษ์และการบังคับใช้กฎหมาย กล่าวคือทำให้สามารถมีการรักษาป่ารักษาต้นไม้บางชนิดที่มีค่า มีความสำคัญ หายากและ เพื่อรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อมเป็นไปตามหลักการเพื่อประโยชน์สาธารณะตามทฤษฎีประโยชน์สาธารณะเป็นไปตามหลักการการระงับไว้ก่อนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพราะทรัพยากรป่าไม้นั้น หากถูกทำลายลงไปแล้วการที่จะให้ต้นไม้ชนิดที่มีค่าสำคัญดังกล่าวกลับคืนมาให้มีขนาดต้นไม้เท่าเดิมก็ต้องใช้เวลาปลูกฟื้นฟูหลายสิบปีหรือบางชนิดอาจใช้เวลาเป็นร้อยปี

สรุปและอภิปรายผล

ผู้เขียนเห็นว่ามาตรการที่รัฐกำหนดดังกล่าวนี้เป็น การก้าวล่วงเข้าไปอนุรักษ์ต้นไม้ในแดนกรรมสิทธิ์เอกชนมากเกินไป โดยรัฐมุ่งหวังให้มีการอนุรักษ์ต้นไม้มากยิ่งขึ้นแต่ไม่ได้คิดใคร่ครวญอย่างรอบครอบจากผู้มีส่วนได้เสียจากฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และผลที่ตามมาจะไม่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการปลูกต้นไม้หรือ

การบำรุง ดูแล รักษาต้นไม้ต่อไปเพราะคิดว่าผลผลิตจากต้นไม้ก็จะกลายเป็นไม้หวงห้ามของรัฐ ทั้งการขออนุญาตต้นไม้ดังกล่าวเพื่อการใช้ของก็มีกฎหมาย ระเบียบ ขั้นตอนตามข้อกำหนดของรัฐที่ยุ่ยากสำหรับเอกชน ที่จะใช้สิทธิเพื่อเข้าถึงในไม้หวงห้ามโดยการกำหนดให้ไม้ดังกล่าวเป็นทรัพย์สินสมบัติของรัฐคือ เป็นไม้หวงห้ามทั้งที่ไม้นั้นอยู่ในแดนกรรมสิทธิ์ของเอกชนซึ่งกฎหมายลักษณะนี้จะเป็นการบังคับฝืนความรู้สึกของผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่จะใช้ประโยชน์จากไม้ที่อยู่พอสมควร เชื่อว่าหากเจ้าของที่ดินกรรมสิทธิ์มองเห็น เล็งเห็นคุณค่าเห็นสิทธิประโยชน์ที่ได้จากการปลูก การบำรุง การรักษาต้นไม้และคิดคำนวณคุณค่าได้ หรือประโยชน์จะตกแก่ลูกหลานในอนาคตเขาย่อมมีแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ต้นไม้ที่มีค่าดังกล่าวขึ้นมาจริงๆ เพื่อเป็นผลผลิต คือรู้ว่าทำได้ ใช้ได้ ขายได้ เขาก็ต้องผลิตจำนวนมากๆ อันจะมีผลทำให้เขามีจิตสำนึกรักหวงห้าม ย่อมมีความต้องการที่จะปลูก ดูแล บำรุงรักษาคุ้มครองต้นไม้เหล่านั้นมากยิ่งขึ้น เพราะเป็นธรรมชาติอยู่เองมนุษย์ส่วนมากยังมีกิเลส ต้องการความเป็นตัวกู้อยู่บ้างและโดยที่ราคาไม้มีค่าย่อมมีการขึ้นหรือลงเป็นไปตามกลไกตลาดแห่งตลาด หากเอกชนลงทุนลงแรงทำการปลูก บำรุงรักษาต้นไม้เมื่อได้ผลผลิตก็ไม่ต้องการให้ไม้ดังกล่าวนั้นกลายเป็นไม้หวงห้ามของรัฐ หากประชาชนเห็นไม้บางชนิดดังกล่าวราคาดีราคาสูงเขาอาจริเริ่มสร้างสรรค์โดยทำการปลูก บำรุงรักษาต้นไม้ ด้วยแรงบันดาลใจในเรื่องราคาและผลกำไรที่จะได้ซึ่งจะมีผลตามมาทำให้ประเทศไทยได้ต้นไม้เพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างยั่งยืน ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะป่าไม้ นั้น เป็นเรื่องที่ใกล้ตัวและเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนและประชาชนย่อมเป็นผู้มีส่วนได้เสีย หากขาดความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่เสียแล้วก็ไม่อาจจะบรรลุเป้าหมายที่รัฐตั้งไว้ได้อย่างแน่นอน ดังนั้น จึงต้องมีการบริหารจัดการแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงจะประสบผลสำเร็จโดยต้องให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม ในการคิด การวางแผน การปฏิบัติ การประเมินผล และการรับผลประโยชน์ ดังที่มีการให้ความหมายของการมีส่วนร่วม (สัญญา เคนาภูมิ, 2551) หมายถึง การที่สมาชิกได้มีโอกาสร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามโครงการ ร่วมติดตามประเมินผลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมจะต้องมาจากความสมัครใจ พึงพอใจ และได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากชุมชนโดยส่วนรวมร่วมกันดังนั้นเห็นว่าการตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นการไม่สอดคล้องกับหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการยากที่จะรักษาและสร้างพื้นที่ป่าของชาติให้เป็นไปตามเป้าหมายได้

อีกประการหนึ่งการกำหนดให้ไม้นั้น เป็นไม้หวงห้าม น่าจะเป็นการไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน หลักการสิทธิพลเมือง หลักสิทธิในทรัพย์สินหลักกรรมสิทธิ์ และหลักสิทธิในส่วนควบ ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ประชาชนหวาดกลัวว่าไม้ที่ปลูกดังกล่าวอาจเป็นของรัฐไม่ก่อให้เกิดความรักหวงห้ามหรือแรงจูงใจที่จะปลูก บำรุง รักษา ไม้ดังกล่าวให้เพิ่มจำนวนให้มากยิ่งขึ้นแต่อย่างใดจริงอยู่แม้ปัจจุบันจะมี พ.ร.บ. สวนป่า พ.ศ. 2535 รองรับการปลูกต้นไม้และขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่าแต่ก็มีระเบียบขั้นตอนมากมายอันซึ่งไม่เอื้อต่อการสร้างพลังสร้างป่า สร้างต้นไม้โดยมือเอกชนในที่ดินของเอกชน ซึ่งสามารถที่จะปลูกต้นไม้คนละเล็กละน้อยฝังรากลงในแผ่นดินด้วยแรงงานจิตใจที่อยากจะสร้างต้นไม้ในที่ดินของตนเอง โดยหากหลายมือสร้างต้นไม้ สร้างป่าไว้ โดยรัฐไม่ต้องลงทุนทางงบประมาณแต่อย่างใด เพราะผลประโยชน์จากต้นไม้ที่จะได้เป็นแรงจูงใจให้เอกชนดำเนินการปลูก บำรุง ดูแลรักษาต้นไม้เอง ดีกว่าภาครัฐจะทุ่มเทงบประมาณเพื่อการปลูกฟื้นฟูป่า หากเอกชน ต่างเห็นความสำคัญและมองเห็นผลตอบแทนที่จะได้ ฝืนป่าของประเทศก็จะเกิดขึ้นได้โดยมือของเอกชน ทั้งสามารถจะช่วยเหลือปัญหาโลกร้อนได้ เปรียบเหมือนการจุดเทียนทีละเล่มต่อๆ กันไปหลายๆ เล่ม ย่อมทำให้แสงสว่างส่องเกิดไปทั่วทั้งแผ่นดิน ซึ่งจะเป็ผลดีกว่าการกำหนดให้เป็น “ไม้หวงห้ามนอกเขตป่า” ซึ่งมีกฎหมาย ระเบียบ ขั้นตอน การอนุญาตทำไม้ ตัดไม้ ควบคุมอย่างมากมายและล่าช้า ทั้งไม่เป็นการเอื้อและปลูกไว้ให้เอกชนเกิดจิตสำนึกความรักและหวงห้ามในการที่จะสร้างป่า หรือสร้างต้นไม้โดยมือเอกชน ที่เรียกว่า “ป่าเอกชน” อันเป็นการเพิ่มพื้นที่สีเขียวโดยเอกชนในที่ดินเอกชน โดยที่รัฐไม่ต้องลงทุนมากมายนักแต่อย่างใด

ข้อเสนอแนะ

มาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 7 ที่ว่าไม้สัก และไม้อย่างทั่วไป ในราชอาณาจักร ไม่ว่าจะขึ้นอยู่ที่ใด เป็นไม้หวงห้ามประเภท ก...ฯ และประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 106/2557 ลงวันที่ 21 กรกฎาคม พุทธศักราช 2557 เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ให้เป็น “มาตรา 7 ไม้สัก ไม้อย่าง ไม่ชิงชัง ไม่เกิดแดง ไม้โอเฌง ไม้พยอม แกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ชะยูง ไม้กระชิก ไม้กระชิบ ไม้พะยุง ไม้หมากพลูตึกแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เกิดดำ ไม้โอเฌง และไม้เกิดเขาควาย ไม่ว่าจะขึ้นอยู่ที่ใดในราชอาณาจักร เป็นไม้หวงห้ามประเภท ก. ไม้ชนิดอื่นในป่าจะให้ป็นไม้หวงห้ามประเภทให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกาเป็นมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้คง

อยู่ แต่ในอีกแง่มุมหนึ่งเห็นได้ว่า มาตรการดังกล่าวก่อให้เกิดอุปสรรคอย่างมากต่อการเสริมสร้างพื้นที่ป่าของชาติตามแนวทางการสร้างป่าโดยเอกชน ที่เรียกว่า “ป่าเอกชน” เพราะป่าเอกชนย่อมเกิดจากแรงจูงใจ แรงบันดาลใจ ความต้องการของเอกชนที่จะปลูกไม้ไว้ใช้สอยหรือทางเศรษฐกิจในที่ดินของเอกชนเอง โดยที่เกิดผืนป่าขึ้นมาโดยมือของเอกชนในที่ดินของตนเองและรัฐไม่ต้องลงทุนมากนักก็จะลงทุนด้านการส่งเสริมจัดหากำไร ไม้ อีกทั้งให้ความรู้การจัดการทางวิชาการเท่านั้น ก็จะทำให้ประเทศได้พื้นที่สีเขียวเพิ่มมากขึ้น แก้ปัญหาโลกร้อนได้ในขณะเดียวกัน โดยที่รัฐเพียงแต่มีหน้าที่ทำให้เกิดสภาพคล่อง สร้างความหวัง สร้างแรงจูงใจและออกกฎหมายที่เอื้อต่อการลงทุนลงแรง เพราะเอกชนย่อมต้องการผลตอบแทนในเรื่องเนื้อไม้ หรือธุรกิจจากไม้เป็นธรรมดา รัฐควรจะมีกรอบนโยบาย และมาตรการดังกล่าวให้ชัดเจนโดยฟังเสียงของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้มากที่สุด หากมีการกำหนดนโยบายและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และคุ้มครองไม้หวงห้ามนอกเขตป่า มิเช่นนั้นแล้วนโยบายและมาตรการดังกล่าวย่อมยากแก่การบรรลุเป้าหมาย

เอกสารอ้างอิง

- ไทยรัฐออนไลน์. (2559). “มีนป่าไม้ไทยทั่วประเทศเหลือแค่ 102 ล้านไร่ “กรมป่าไม้-คณะวนศาสตร์” ระดมสมองถก” สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2559, จาก <http://www.thairath.co.th/content/493415>
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ.(2535). คำอธิบาย วิชากฎหมายรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ: รัฐธรรมนูญเยอรมัน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- ประกาศคณะกรรมการสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 106/2557 ลงวันที่ 21 กรกฎาคม พุทธศักราช 2557 เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550” ราชกิจจานุเบกษา
- วิชฌุ บาคาล. (2557). กฎหมายเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- ศรียาชา เจริญพาณิชย์. (2557). คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยทรัพย์สิน. กรุงเทพฯ: วิทยุชน.
- ศิริเกวลินสฤชต์. (2531). คำอธิบายประมวลกฎหมายที่ดิน. กรุงเทพฯ: บพิธิการพิมพ์.
- ศุณย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในศาลฎีกา. (2559). คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 819/2493. กรุงเทพฯ: ศาลฎีกาอาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์

- _____. (2559). คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1816/2511. กรุงเทพฯ: ศาลฎีกาอาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์
- _____. (2559). คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 648/2506. กรุงเทพฯ: ศาลฎีกาอาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์
- _____. (2559). คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8028/2544. กรุงเทพฯ: ศาลฎีกาอาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์
- _____. (2559). คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 86/2493. กรุงเทพฯ: ศาลฎีกาอาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์
- สมจิตร ทองศรี. (2557). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์. กรุงเทพฯ: สำนักศึกษาอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- สมยศ เชื้อไทย. (2540). คำอธิบายกฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: วิทยุชน.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2551). ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนใน 4 จังหวัดชายแดนลุ่มน้ำโขง. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์).
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2535). ประมวลกฎหมายที่ดิน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- _____. (2540). ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- _____. (2542). พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว.(2521). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรสาส์.